

teh možéh, ki so jim jih pošteni sosedge nasvetovali, je mogoče, da bo volitev dobra, koristna za občino.

Tako nasvetovanje gre sicer gladko izpod rok, kjer so posestniki zavedni, pravi Slovenci, dobri katoliški možje, žal, da še na nekaterih krajih niso. Zmerom še imamo občine, v katerih nosijo tujci, nemškutarji, možje, katerih ne vidi človek lahko kedaj v cerkvi, zvonec. Z tacih občinah je treba našim pa še posebno, biti opaznim, držati se svojih ljudi. Tujci, ljudje, za katere se še ve, kedaj so prišli v občino, taki so zmerom na sumu, da ne vedo razmer občine ali pa da jim za nje blagor ni prav mar, dobro bo tedaj vselej, če se ne volijo v občinski zastop. Da so jih bili kedaj izvolili, skorej vselej so se tega poslej, ko je velikrat že prepozno bilo, kesali domačini. Vsekako je gledé njih treba premisliti, kaki da so. Po smrti je pokora prepozna.

Občinski zastopi imajo premoženje cele občine v rokah, oni volijo v krajne šolske odbore, uplivajo na volitve v okrajne zastope, celo pri deželnih in državnih pride na-nje veliko, to samo že torej pové zadosta, toda to, v kar se ti zastopi mešajo ali že sami ali pa jih zlorabijo drugi, to je še največkrat pa veliko bolj važno. Pri nas na Štajerskem velja še to posebno, kajti nemškutarija še ni prenehala in naši sovražniki imajo bistro oči. Hitro zapazijo, kje je še kaj početi za svoje namene, in velikrat je mož, ki so ga dobri, katoliški Slovenci izvolili si za župana, že s svojim podpisom pokvaril, česar potlej ves občinski zastop ni več mogel popraviti.

Nekaj tega smo tu pa tam že razkrili, ali ravno v naših dneh se je v tem ozéru na nekaterih krajih, sicer le na malih krajih, enako izgodilo ali škoda bo to za cele kraje. Popraviti jo nas bo veliko stalo. V enem prihodnjih listov bomo to stvar na drobno našim bralcem razkazali.

Za sedaj prosimo samo za to, da naši možje volitev v občinske zastope ne pustijo iz oči. Naj bo še občina tako mala in cel okraj čisto naroden, paziti bo treba, da se kdo ne vtepe nam v zastop ali pa že celo za župana, ki ni po celem naš, zaveden, katoliški Slovenec. Kdor je, bodi v katerem ozéru koli, šviga-švaga, on ni za občinski zastop, najmanj pa vam kaže za župana.

O potrebi ženitbenske oglasnice.

(Govoril v dež. zboru ces. svet. g. Jerman.)

Dovoljujem si začeti z majhno razložitvo načrta, da se pokaže, kaj da ima v sebi, in se razvidi, s čim da imamo opraviti. Nekdanjih, zastarelih „ženitbenskih listkov“ in „političnih ženitbenskih pritrtilnic“ smo se v njem izognili.

„Ženitbenskih listkov“ za to, ker so preveč spominjali podložništva, „političnih ženitbenskih pritrtilnic“ pa za to, ker izraža taka pritrtilnica privoljenje v tem, ko pridržuje ženitbenska oglasnica občini samo pravico oporeke. Načrt postave, kakor smo ga položili pred dež. zbor, loči se bistveno v eni stvari od prejšnje politične ženitbenske pritrtilnice. Zakaj po prejšnjih naredbah ni bilo take nekaterim, božanim stanom treba. sedanji načrt pa bi veljal za vse vrste društvene. Ta sprememba pa smo za tega voljo vzprejeli v načrt, da zadostimo ustavnim zakonom, katerim velja pravilo, da so postavi vsi državljani enaki.

Edin uzrok, oglasnico odreči, vzprejelo se je manjkanje dohodkov, potrebnih za vzdrževanje lastne družine. Ostala vsebina načrta je formalna.

Povsod, kjer se kedaj zberó kmetje po deželi in se razgovarjajo o svojih zadevah, — povsod je v prvi vrsti klic, naj se vpelje zopet politična ženitbenska pritrtilnica to, kar se enoglasno sliši. Pri vsakem volilnem shodu in pri vsaki priliki kliče se po njej. Vendar ne samo na kmetih, ampak slišal sem tudi mestjane tako željo izreči, prav pametne pa premišljene mestjane, ki so nemško-narodnih misli pa napredkovalci, tedaj ne stojé na naši strani.

Kaj so pa pravi resnični uzroki, vsled katerih se zahteva ženitbenska pritrtilnica? V prvi vrsti ogromno breme skrbi za ubožce, ki leži na deželi, in v drugi nevarnost za premoženje, posebno za poljske pridelke. Dežela plača za ubožce najprej deželi po deželnih dokladah, plača potem za-nje še okraju po ukrajnih stroških, in na zadnje še občinam po občinskih prikladah — vse to samo pri c. kr. davkariji. Ali še je druga davkarija, v kateri daje kmet svojo troho za ubožce — to je njegova lastna hiša. Ta je vedno odprta, vanjo prihaja ubožec domač pa tudi tuj, vsem mora deliti, naj so že potlej navadni berači ali drugi potrebni ubožci; izlasti tuji so najlagodniši, kmet jih ne more odpraviti, ker se jih boji. Za dobrodelne zavode se na leto 1886 predpisuje za Štajersko 509.000 gld., ves zemljiščni davek znaša pa 3.189.000 gld. to dela tako razmerje, da se v sto goldinarjev davkov nahaja že 23/3 ali okroglo 24 gld. za ubožce. To je pač le razmerje, na goldinar davka se ne nalaga toliko deležnega deleža, kajti prišteti še je drugih davkov.

Zakaj, lahko bi se vprašalo, zakaj se sliši ta klic enoglasno? To je bramba samega sebe, ki kmetovalca sili, terjati naj se vpelje na novo ženitbenska pritrtilnica. Zasebnik ima pravico braniti se in se je tudi poslužuje; država se je tudi poslužuje, oba s fizično močjo, občina pa si ne more pomagati, ona more le terjati, da se ji pomaga po poti postave.

Postave o ubožcih so bile v drugih časih in v drugih krajih različne. Na Kitajskem vržejo tebi nič meni nič otroka v kraj, v Afriki si pomagajo s tem, da trgujejo s sužnji, tu in tam pa je sistem dveh otrok v navadi. Rimljani so svoje skazene otroke s Tarpejske skale metali; to so sama vprašanja ubožcev, načini to vprašanje razvozljati. V starih časih pa še tudi pozneje so si s kolonizacijo pomagali. Grki, Rimljani, Puničani so naselbe osnavljali; odkar pa so Ameriko našli, so vsi narodi, ki so po morju tržili, napravljali si naselbe, v najnovejšem času tudi Nemčija. Avstrija tacih naselb nima.

Iztiravanje ljudi v velikem po Prusiji ima poleg narodnih in verskih uzrokov tudi to za seboj, da si čejo pravico do dela za domačine pridržati.

Pri nas tega vsega ni. Jaz sem še le tovarnej bral, da so zgradbo nove železnice doli na jugu našega cesarstva Lahov izročili. Ta pa jo je zopet laškim podvzetnikom porazdelil, ki dajo vsa dela tujcem izvršiti. Domačini bodo torej gledali, tuji pa bodo denar šteli. Kedar pride čas spomladi, pa pridejo krdeci Lahov v deželo in cesarstvo, da strgajo domačim delalcem kruh izpred ust, in ko pride jesen, odidejo z denarjem domov ter se redé čez zimo z njim, v tem ko tišče naši delalci zobe v steno.

Celo našega deželnega oskrbnništva ne morem čisto nekrivega izpoznati. Mesto ravnatelja na Slatini je oddalo tujcu, o katerem še tega ne vemo, je-li avstrijec (čujte! na desnici), za profesorske službe kliče tirolce, ko je vendar domačih profesorjev na razpolaganje (klici na desnici: resnica!) Domačini niso pri nas v takem poštenju, kakor se godi to druge vsepovsod. Mi nimamo naselb, iz naše dežele se v velikem nihče ne iztirava, vsi naši ljudje ostajajo doma, prostor postaja pretesen, kletka je premala, mi se stiskujemo in se zadušujemo v njej.

Poravnanje je v tem le možno, če najdemo sredstva, prenapolnjenju, ki postane lahko nesreča, priti v okom in sredstvo prenapolnjenje preprečiti, je ženitbenska pritrdilnica. Polje, zemljišče občine in dežele, se ne raztegne in se ne pomnoži; polje ostane polje in oral šteje vedno le 1600 □ sežnjev, od oral a more vedno le gotovo število ljudi živeti, pridelek se navadoma ne pomnoži in ostane vselej enak. Ako pa se ljudstvo namnoži v večji meri, pride iz tega le nevolja. Potrebi stanovanj pride se v okom, če se stavijo nastropja, toda njiv nismo v stanu v nastropja — eno na drugo — kopiti. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Kako se z ogljem šterne in kleti ogljene kisline oprostijo.

Znano je, da se mnogo nesreč prigodi po ogljeni kislini, ki se po šternah in kletih pogosto nabira. Neredkokrat se bere, da se je podal delavec v šterno kaj popravljat, a ko je v nekoliko globočino se spustil, je padel v nezavest in, če ni bilo brze pomoči, tudi moral umreti. V časih v takih z ostrupljenim zrakom okuženih šternah po trije, štirje umreti morajo, ker zadene tistega, ki hoče tovarišu pomagati in ga rešiti, ista nezgoda. In tako pogine jeden za drugim, dokler da se zrak v šterni bolj izčisti in dihaven postane. Zato je pri delu v takih šternah pa tudi v globokih kletih ali mestnih kanalih vedno velike opaznosti treba. Tukaj hočemo svojim bralcem sredstvo naznaniti, kako si morejo v podobnih slučajih svoje življenje varovati pa tudi življenje svojega bližnjega. Naravoslovec Saussure je s poskusi pokazal, da ima izžarelo oglje sposobnost v 24 urah 53krat toliko ogljene kisline na se vzeti, kolikor ima samo obsežka. N. pr. če je ogljevi obsežek za jeden kubičen meter, tako more ta kubičen meter oglja 53 kubičnih metrov ogljene kisline na se potegniti. Te naravoslovne resnice se posluživši so v novejšem času sumljive šterne in sploh nevarne globočine z žarečim ogljem začeli ogljene kisline oprasčati. Vzame se kotel, ki 6—7 litrov drži in se z žarečim ogljem napolni. Ta kotel se spusti v globočino tik do površja vode. Seveda žrjavica brž pogasne, ali zdaj se prične vsesavanje ogljene kisline od strani mrtvega oglja. O njegovem napredovanju se lahko prepričamo s tem, da spustimo gorečo svečo v šterno. Ako to ugasne, se mora kotel z novo z žarečim ogljem nadevati in zopet v šterno spustiti in to tako dolgo ponavljati, da goreča sveča v globočini gori. Prej ne sme človek se doli spustiti, drugači onesreči.

Umivaj sode!

Nekteri mnogokrat tožijo, da se jim vino pogubi in da ni dobro, tega pa so si mnogokrat sami krizi, ker ne vedo z vinskimi sodi dobro ravnati. Da boš toraj dobro vino imel, ravnaj tako-le z vinskimi sodi! Ko si sod izpraznil, peri ga tako dolgo s čisto vodo, dokler ne bo že celo čista iz njega pritekla. Potem naj stoji sod 24 ur narobe obrnjen, da se voda popolnoma iz njega izcedi. Ko si to tako storil, moraš sod, v katerem je bilo belo vino z žganim žveplom pokaditi in dobro zadelati, da ne more zrak od nobenega kraja v sod. Sod, v katerem je črno vino bilo, pa se mora s špiritom vžgati in ravno tako dobro zadelati.